

arabalears.cat

Agustí Jansà: “Balears s’encalenteix el doble de ràpid que el conjunt del planeta”

SABRINA VIDAL Palma 13/04/2018 20:50

8-10 minutos

Agustí Jansà (Sant Lluís, 1948) fou durant 25 anys el delegat de l’Agència Estatal de Meteorologia a Balears. Ara, jubilat i a punt de complir els 70 anys, és gelós del seu temps lliure, però no tant com per desvincular-se d’allò que és la seva passió i professió, la meteorologia. És membre honorífic del Laboratori Interdisciplinari sobre el Canvi Climàtic de la Universitat de les Illes Balears (UIB), des d’on estudia i divulga els efectes globals i el comportament específic de “l’autàrquic” clima mediterrani.

Com vàreu encaixar la vostra destitució l’any 2012 al capdavant de la delegació de l’Agència Estatal de Meteorologia?

No hi havia cap raó per a la destitució i em va causar un impacte negatiu, però el càrrec és de lliure designació i el Govern pot nomenar i revocar sense cap tipus d’explicació. Hi vaig ser durant 25 anys, independentment del color del govern que hi hagués a l’Estat.

A partir d’aquí, quina etapa començàreu?

Després de 43 anys de servei a l’Agència Estatal -25 com a delegat- vaig demanar una jubilació anticipada. Després, la

Universitat de les Illes Balears em va oferir una col·laboració honorífica en què he fet feina sense el lligam de les obligacions, els horaris, la burocràcia i els doblers.

Però un meteoròleg no s’acaba de jubilar mai.

Un que ho és per vocació, no. Jo he trobat la manera de dedicar-m’hi una vegada jubilat. La meteorologia sempre té fases que entusiasmen i la del Mediterrani encara més. Geogràficament, és únic. És tancat, profund, envoltat de muntanyes i amb una latitud temperada i això fa que el que succeïx aquí sigui molt particular. A l’oceà Atlàntic es veu com es forma, es desenvolupa i es dissol una depressió, aquí es forma o es desfà en qüestió d’hores.

Llavors, el Mediterrani és imprevisible.

Ho era. El meu pare, que va ser un meteoròleg de molt prestigi -al qual anomenaven profeta de la Mediterrània-, va dir en una conferència que era tan autàrquic que la mar era imprevisible i s’havia d’avançar molt més en coneixement per entendre’l. Avui hem avançat molt. Tenim eines tecnològiques que ens permeten que els models de previsió meteorològica funcionin cada vegada millor.

Vàreu fallar la previsió amb el cap de fibló que el 4 d’octubre de 2007 passà per Palma i una part de Mallorca?

Va ser una tempesta complexa, severa, amb molts factors. No només va ser un cap de fibló. Es podia preveure que la tempesta arribaria amb tanta malícia? Segurament no. Actualment s’estudia com millorar la predicció dels fenòmens molt extrems. És possible que la previsió categòrica no es pugui fer mai de manera tan específica. Ara es fa una tècnica de predicció per conjunts, és a dir, davant una situació determinada s’estudien les condicions de partida diferenciades i se’n fa una de global.

Pel que fa a les previsions, ja hem arribat al màxim del que

es pot conèixer?

Mai. Es pot fer encara més. L’atmosfera és caòtica gairebé per definició. Les petites variacions o inexactituds poden evolucionar de manera completament diferent que no s’havia previst. D’on venen les incerteses? O bé de la inexactitud de la situació en el moment de partida -perquè no hi ha un observatori cada 500 metres- , o bé per la simulació del funcionament de l’atmosfera a través d’un seguit de punts que ara es fa a molta menys distància que fa 50 anys.

La tecnologia ha deixat enrere el mètode del pagès, que intuïa amb el cel si l’endemà havia de ploure.

Això és una altra cosa. Les prediccions populars tenen el seu sentit perquè estan basades en les estadístiques i en l’experiència que, a més, és hereditària.

El gruix tecnològic ha permès els darrers anys fer una radiografia global del clima mundial?

Anem a l’exemple de Palma. Aquí hi ha una observació meteorològica continuada des del 1862 però no hi ha una sèrie coherent des del 1973 perquè hi havia canvis d’emplaçament -de l’antic col·legi Montis-sion a l’institut Ramon Llull- o de sistema d’observació i no es pot comparar. Des del 1973, s’observa des del cap de pista 24R de l’aeroport de Palma. A escala mundial es manegen sèries de dades globals des del 1880 fins a l’actualitat. Des d’aquell any fins al 1970 trobam una sèrie molt definida, i llavors s’han fet cada vegada més evidents unes tendències molt clares de l’augment de la temperatura, una senyal de canvi climàtic amb prou potència perquè la música -la tendència climàtica- superi el renou.

Podem dir que el terme *canvi climàtic* és propi de final del segle XX?

De canvis climàtics n’hi ha hagut sempre, el que és clar des dels anys 70 és que el d’ara és molt definit, molt ràpid i antropogènic, és a dir, associable a l’activitat de l’home. Des de la industrialització del planeta consumim grans quantitats de combustible, cada vegada més, i quan es cremen, aquests productes injecten anhídric carbònic a l’atmosfera, on s’acumula. Fa 40 anys pensaven que l’atmosfera el podia absorbir per vies naturals, però no ha estat així. De fet, n’augmenta la concentració de manera galopant. Aquests gasos retornen la radiació de la Terra amb el que es coneix com a efecte hivernacle que, en la mesura natural, és positiu perquè impedeix que la Terra es refredi. Ara bé, amb la saturació actual, la mitjana de la temperatura va pujant. Des dels anys 70 ha augmentat un grau mundialment.

Si és així a escala mundial, com es nota a Balears?

Més. Si la mitjana d’escalfament del planeta és de 0,18 graus per dècada, a Balears l’augment de temperatura és de 0,35, gairebé el doble. Amb tot, a Sibèria i al nord del Canadà és on es nota més el canvi climàtic, amb un 0,5 graus més.

Fins quan es podrà aguantar?

Si continua aquest ritme tan accelerat -només hi va haver una aturada d’emissió de gasos durant la crisi mundial financera- d’aquí a final de segle la temperatura haurà augmentat quatre o cinc graus mundialment, que és moltíssim. L’estiu de 2003, que va ser el més càlid que hem viscut a l’Europa occidental, es registraren temperatures entre dos i tres graus més altes per sobre d’allò habitual.

Els efectes poden ser devastadors.

Aquell estiu varen morir 70.000 persones més del compte. A més dels efectes sobre els recursos hídrics i els animals... Un

exemple: la posidònia no pot sobreviure en una aigua a 28 o 30 graus de temperatura. Això passà el 2003 i es repetí l'estiu del 2017. Si passa de manera puntual es pot recuperar, però si és una norma, la posidònia podria desaparèixer. A la humanitat no li convé gens un canvi climàtic com el que ens caurà a sobre si no feim res.

Serví de res el Protocol de Kioto del 1997?

De poc. Era un compromís molt moderat que ni es va complir, i no el signaren totes les nacions.

És millor la cimera de París del 2016?

En seria la solució. Es va acordar la disminució de les emissions en una quantitat no determinada però suficient perquè la temperatura de la terra no augmenti més d'un grau.

Us agrada la Llei de canvi climàtic que ha presentat el Govern?

Sí, segueix la línia de París. Té problemes, però en general hi estic d'acord. Allò evident és que el model de combustible ha de canviar, però a qualsevol preu? Això tampoc.

També es poden fer previsions de les pluges?

Així com la temperatura augmenta de manera robusta, la pluja és més variable, no hi ha una tendència. Es diu que d'aquí a 20 anys les pluges minvaran, però de moment no és així. El 2015 va ser un any de sequera preocupant i ara mateix tenim un superàvit d'aigua que després ens farà falta. Compte, tot i que hi hagi un excés d'aigua no la podem malbaratar.

Us atreviu a fer un pronòstic per a aquest estiu?

No. Les previsions fiables són a curt termini. Ara la tecnologia és més avançada i es fan previsions a tres mesos vista però la predicció estacional no funciona, queda molt per fer. De moment,

tot apunta a una primavera més càlida que habitualment i amb pluges indefinides, però l’estiu és massa lluny.